

החקלאות כוללת מגוון של פעולות אשר נועדו לייצר מזון, מספוא ומוצרים אחרים באמצעות גידול צמחים ובעלי חיים והפקת תוצרתם. החקלאות - בעולם בכלל ובישראל בפרט - משנה את פניה מחקלאות מסורתית לחקלאות אינטנסיבית. בחקלאות זו יש שימוש מוגבר בתשומות חקלאיות כגון שטחי קרקע, דשנים וחומרי הדברה, וגידול בעלי חיים נעשה בה בהיקף נרחב. הנתונים מוצגים בשלוש קטגוריות עיקריות: נתונים כספיים/כלכליים על תפוקות, תשומות וערך הייצור החקלאי; נתונים פיזיים על שטח חקלאי ועל תוצרת חקלאית; נתונים על ערכם התזונתי של מוצרי מזון.

הנתונים מתקבלים ממשרד החקלאות ופיתוח הכפר, מארגונים חקלאיים ומסקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

נתונים נבחרים, 2019

תוצרת חקלאית גידולים צמחיים עיקריים (אלפי טונות)

ירקות	
תפוחי אדמה	524
עגבניות	299
גזרים	253
פלפלים	166
פירות	
בננות	144
אבוקדו	139
תפוחי עץ	104
ענבי מאכל	57

תוצרת בעלי חיים עיקריים חלב בקר

1.5 מיליארד ליטר	ביצי מאכל
2.3 מיליארד יחידות	פטמים
517 אלף טונות	תרנגולי הודו
94 אלף טונות	

מאזן אספקת המזון (2018)

ערך קלורי לנפש של מזון לרשות הציבור
3,783 קילו קלוריות (קק"ל) ליום

תוצר מקומי בחקלאות

תוצר מקומי גולמי
14.2 מיליארד ש"ח
תוצר מקומי נקי
11.8 מיליארד ש"ח
שטח חקלאי
סך הכל

2.9 מיליון דונם:

גידולי שדה

1.2 מיליון דונם

מטעים, ללא פרי הדר

826 אלף דונם

ירקות

702 אלף דונם

פרי הדר

178 אלף דונם

בריכות דגים

22 אלף דונם

שטחי יער נטוע ומרעה

יער נטוע

1.2 מיליון דונם

מרעה

1.6 מיליון דונם

תפוקה חקלאית

30.9 מיליארד ש"ח

59.7% גידולים צמחיים

40.3% בעלי חיים ותוצרתם

תשומה בחקלאות

19.1 מיליארד ש"ח (כולל בלאי)

33.8% מספוא

14.5% בלאי

10.1% שונות

10.0% דלק, שמנים וחשמל

8.5% חומרי הדברה, דשנים וזבלים

8.4% אפרוחים, זרעים ושתילים

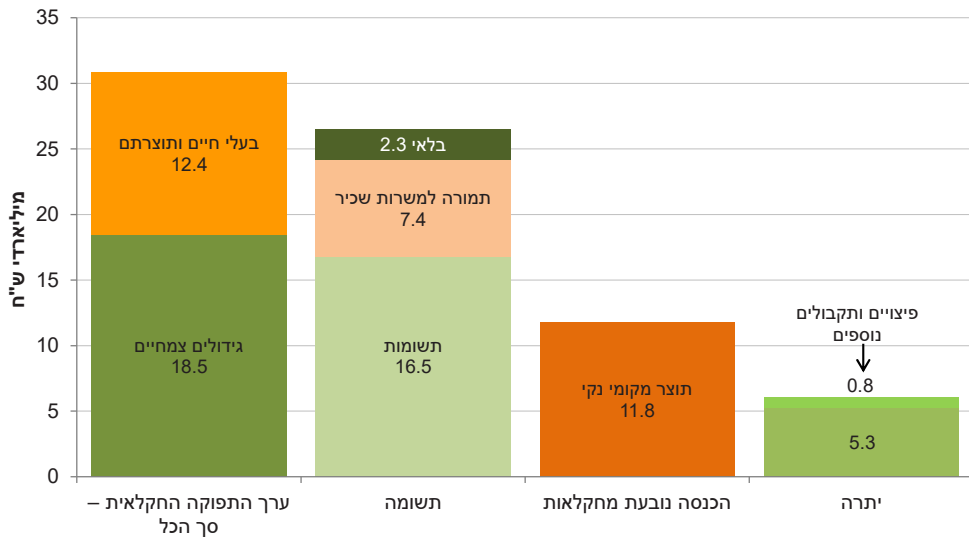
8.4% מים

6.3% חומרי אריזה והובלה שכורה

חשבון ענף החקלאות

חשבון ענף החקלאות מציג את התמורות שחלו בענף מדי שנה, ומסכם את ההתפתחויות העיקריות בו. החשבון כולל את ענפי הגידולים הצמחיים ואת ענפי גידול בעלי החיים ותוצרתם ומציג נתונים בנוגע לתפוקה, לתשומה, לתוצר המקומי ולרווחיות הענפים. נוסף על כך, מחושבים מדדי המחירים של תפוקה ותשומה בחקלאות, המציגים את השינוי בתנאי הסחר (היחס בין השינוי במחירי התפוקה לבין השינוי במחירי התשומה).

חשבון ענף החקלאות 2019

בשנת 2019 היה ערך התפוקה החקלאית 30.9 מיליארד ש"ח. בשנה זו חלה עלייה מזערית של 0.7% לעומת שנת 2018, והיא נבעה מעלייה קלה של 0.3% בנפח התפוקה החקלאית שקווצה בירידה מזערית של 0.2% במחירי התפוקות. ערך ענפי הגידולים הצמחיים היה 18.5 מיליארד ש"ח (עלייה של 1.7%), וערך ענפי גידול בעלי החיים ותוצרתם - 12.4 מיליארד ש"ח (ירידה של 0.7%).

התוצר המקומי הגולמי בחקלאות (ערך התפוקה פחות התשומה הקנויה כגון דשנים וחומרי הדברה, כולל הבלאי) היה 14.2 מיליארד ש"ח. התוצר המקומי הנקי (התוצר המקומי הגולמי ללא הבלאי) היה 11.8 מיליארד ש"ח, עלייה של 2.3% לעומת שנת 2018. לתוצר המקומי הנקי נוספו 0.8 מיליארד ש"ח פיצויים ותקבולים נוספים בענף (כגון פיצויים מביטוח, תמיכות שנת שמיטה ותקבולים אחרים), אשר ירדו ב-12.1% לעומת השנה הקודמת.

בשנים 2010-2019 עלה ערך התפוקה החקלאית ב-15.5%, וערך התשומות עלה ב-18.9% (במחירים שוטפים). בעקבות זאת התוצר המקומי הגולמי בענף החקלאות עלה ב-7.1%, והתוצר המקומי הנקי עלה ב-10.4%. בשנים האלה ירדה רווחיות הענף ב-13.9%.

תפוקה חקלאית

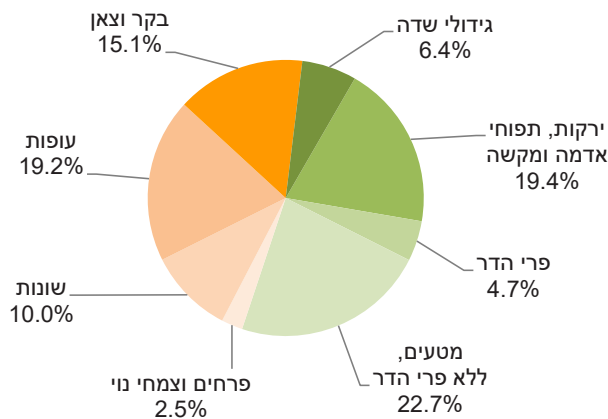
כמו בשנים קודמות, בשנת 2019 חלקם של הגידולים הצמחיים בתפוקה החקלאית היה 59.7%, וחלקם של בעלי החיים ותוצרתם - 40.3%.

תפוקת הגידולים הצמחיים כוללת ענפי ירקות, תפוחי אדמה ומקשה (19.4%), מטעים, ללא פרי הדר (22.7%), גידולי שדה (6.4%), פרי הדר (4.7%), פרחים וצמחי נוי (2.5%) ושונות (4.0%).

בעלי חיים ותוצרתם כוללים בעיקר בקר וצאן, כולל מוצרי חלב (15.1%), עופות (19.2%) ושונות (6.0%).

ערך התפוקה החקלאית, לפי ענף

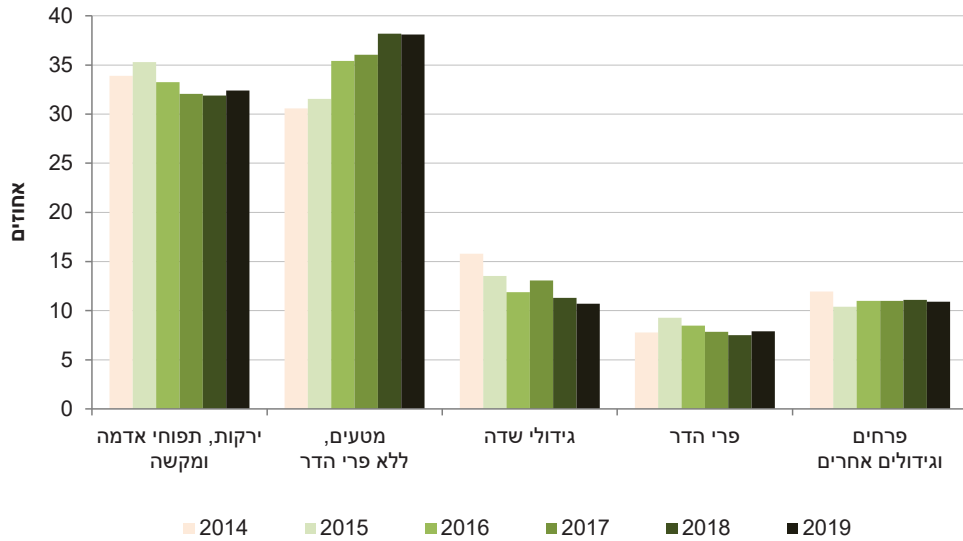
2019

סך הכל 30.9 מיליארד ש"ח

בין השנים 2014 ו-2019 חלקה של תפוקת המטעים, ללא פרי הדר (במחירים שוטפים) מסך ערך תפוקת הגידולים הצמחיים עלה מ-30.6% ל-38.1%. בשאר ענפי הגידולים הצמחיים נצפתה מגמה מעורבת.

ערך תפוקת הגידולים הצמחיים, לפי ענף 2019-2014

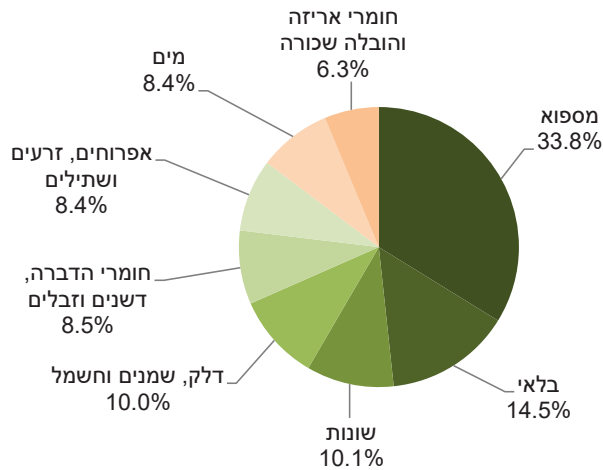

תשומה בחקלאות

ערך התשומה שנצרכה בענף החקלאות בשנת 2019 (כולל בלאי) היה 19.1 מיליארד ש"ח. הרכיבים העיקריים היו מספוא, בלאי (פחת), שונות (כולל חלפים ותיקונים, מינהל ועוד) ודלק, שמנים וחשמל.

ערך התשומה בחקלאות

2019

סך הכל 19.1 מיליארד ש"ח

תוצר מקומי ורווחיות הענף

מאמצע שנות השמונים ועד שנת 2009 נרשמה בעיקר עלייה בנפח התוצר המקומי הנקי בענף החקלאות, ומשנת 2010 נרשמה בו ירידה עם תנודות. היתרה לחקלאים בשנת 2019, לאחר ניכוי התמורה למשרות שכיר, הייתה 5.3 מיליארד ש"ח - ירידה של 2.5% לעומת שנת 2018. בחישוב היתרה לא הופחתו תשלומי הריבית שהחקלאים משלמים עבור פעולות ייצור.

תוצר מקומי נקי בענף החקלאות
2019-1986

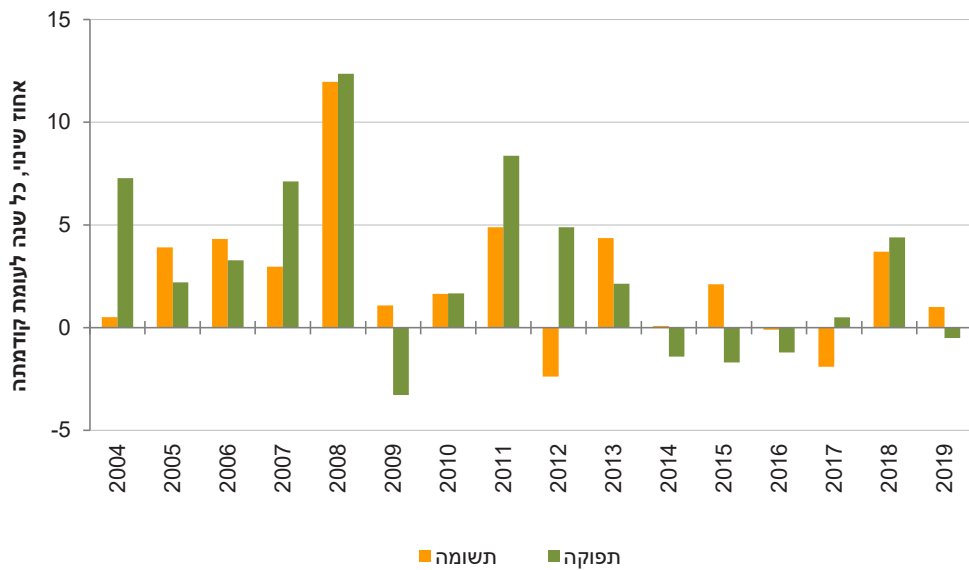
מדדי מחירים של תפוקה ותשומה בענף החקלאות

מדדי המחירים של תפוקה חקלאית ושל תשומה בחקלאות מספקים אומדנים להשפעתם של שינויי המחירים על הכנסותיהם של החקלאים מהתוצרת שהם משווקים (תפוקה), לעומת הוצאותיהם על קניית חומרים, מוצרים ושירותים (תשומה).

המחירים שקיבל ענף החקלאות עבור תפוקותיו בשנת 2019 (ממוצע ינואר עד דצמבר) ירדו ב-0.5% לעומת שנת 2018. באותה תקופה עלו המחירים ששילם ענף החקלאות עבור תשומותיו ב-1.0%. כיוון שמחירי התפוקה החקלאית ירדו לעומת מחירי התשומה בחקלאות, בשנת 2019 חלה הרעה בתנאי הסחר (היחס בין השינוי במחירי התשומה לשינוי במחירי התפוקה) של ענף החקלאות לעומת שנת 2018 (מדד שינוי התשומה/תפוקה היה -2.0). בשנים הקודמות חלו בתנאי הסחר שיפור והרעה לסירוגין, ולכן לא ניתן להצביע על מגמה לאורך זמן.

מדדי מחירים של תפוקה ותשומה בענף החקלאות

2019-2004

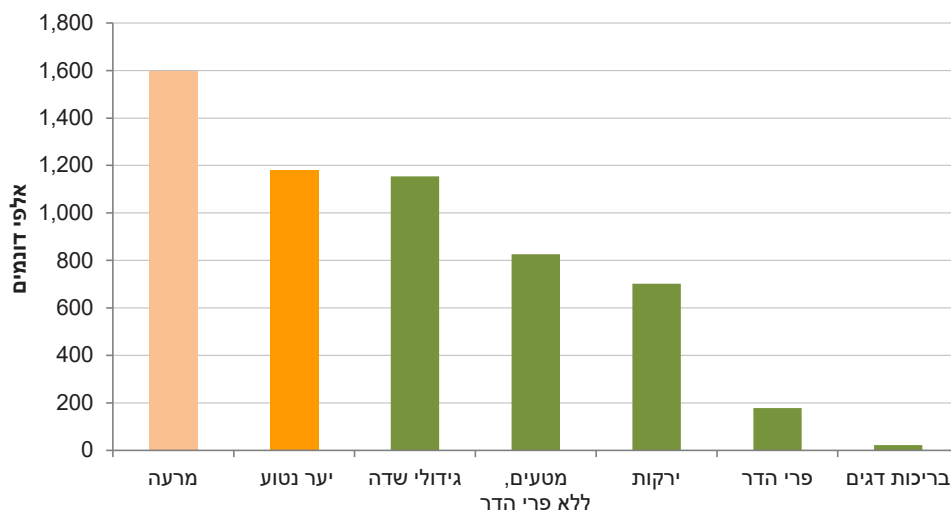

שטחי חקלאות, יער נטוע ומרעה

בשנת 2019 השטח החקלאי הכולל (על פי דיווח של החקלאים) היה 2.9 מיליון דונם, לפי חלוקה זו: גידולי שדה (1.2 מיליון דונם), מטעים, ללא פרי הדר (826 אלף דונם), ירקות (702 אלף דונם), פרי הדר (178 אלף דונם) ובריכות דגים (22 אלף דונם). נוסף על כך, שטח היער הנטוע היה 1.2 מיליון דונם, ושטח המרעה היה 1.6 מיליון דונם.

שטחי חקלאות, יער נטוע ומרעה

2019

מתוך שטחי הירקות, הגידולים בעלי השטח הגדול ביותר בשנת 2019 היו תפוחי אדמה ואבטיחים - 139.7 אלף דונם ו-56.3 אלף דונם, בהתאמה. מתוך שטחי הפירות, הגידולים בעלי השטח הגדול ביותר (למעט הזיתים) היו אבוקדו וענבים - 105.2 אלף דונם ו-80.9 אלף דונם, בהתאמה.

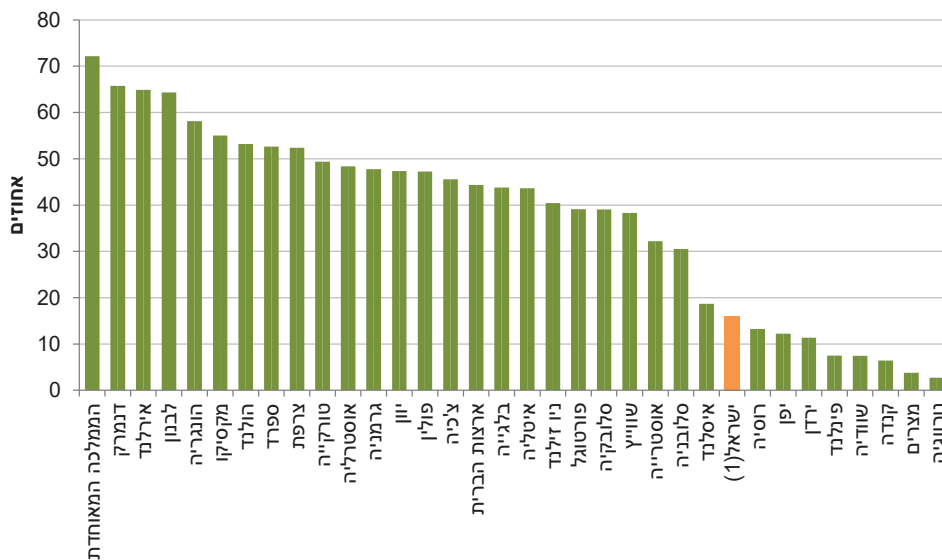
שטח חקלאי כאחוז משטח המדינה

בתחילת שנת 2019 הסתיים איסוף הנתונים במסגרת מפקד החקלאות 2017. מטרת המפקד הייתה לקבל תמונת מצב עדכנית על החקלאות ועל מבנה המשק החקלאי בישראל בעקבות השינויים שחלו בהם בעשורים האחרונים.

אוכלוסיית המפקד כללה את כל המשקים שהפיקו תוצרת חקלאית בשנת 2017, כולל גידולים צמחיים, בעלי חיים וחקלאות מים.

על פי מפקד החקלאות, בשנת 2017 השטח החקלאי בישראל עמד על 3,532 אלף דונם, שהם 16.0% משטח המדינה (שטחים המדווחים על ידי החקלאים בלבד). נתון זה גבוה מהנתון שהתקבל לאותה שנה באמצעות הדיווחים המינהליים (2,971 אלף דונם). מהשוואה בין-לאומית עולה כי בממלכה המאוחדת אחוז השטח החקלאי משטח המדינה היה הגבוה ביותר (72.2%), ואחריה בדנמרק (65.8%) ובאירלנד (64.9%).

שטח חקלאי כאחוז משטח המדינה השוואה בין-לאומית 2017

מקור הנתונים: ארגון החקלאות והמזון הבין-לאומי (FAO).
(1) מבוסס על נתוני מפקד החקלאות 2017.

תוצרת חקלאית

תפוקה חקלאית, לפי ייעוד

התפוקה החקלאית מנותבת לארבעה ייעודים: צריכה מקומית (39.9% בשנת 2019); תעשייה מקומית (35.8%); יצוא (15.8%); תוצרת ביניים ואחר (סחורות ושירותים המשמשים תשומות בתהליך הייצור) (8.5%). בשנים האחרונות ישנה יציבות בחלקם היחסי של הייעודים.

כאמור, התוצרת החקלאית נחלקת לשני סוגים: גידולים צמחיים ובעלי חיים ותוצרתם.

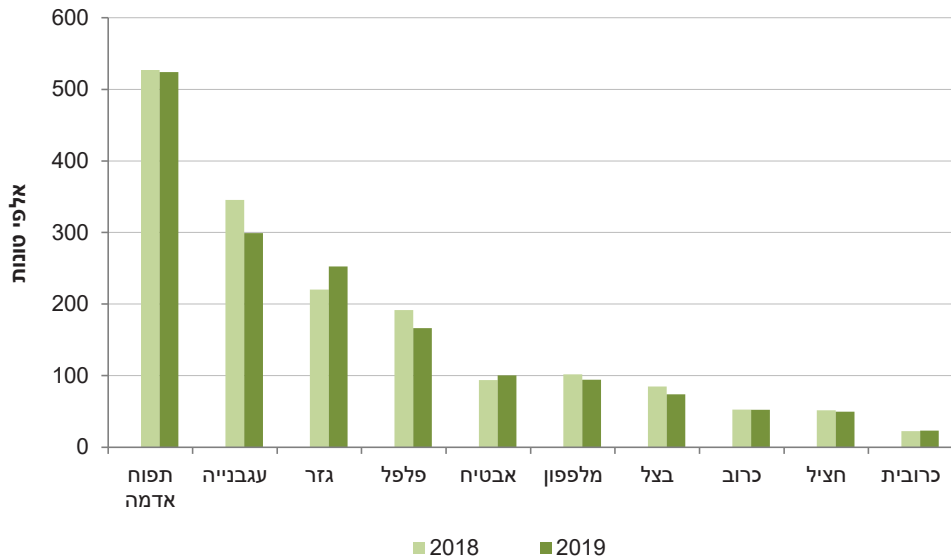
גידולים צמחיים

ירקות

בשנת 2019 תפוחי האדמה, העגבניות, הגזרים והפלפלים היו הגידולים העיקריים של הירקות. בשנה זו, לעומת שנת 2018, חלה עלייה בתוצרת הגזרים (14.6%) והאבטיחים (7.2%) וירידה בתוצרת העגבניות (13.5%) הפלפלים (13.1%), הבצלים (13.0%), המלפפונים (7.2%) והחצילים (3.6%).

תוצרת ירקות נבחרים

2019-2018

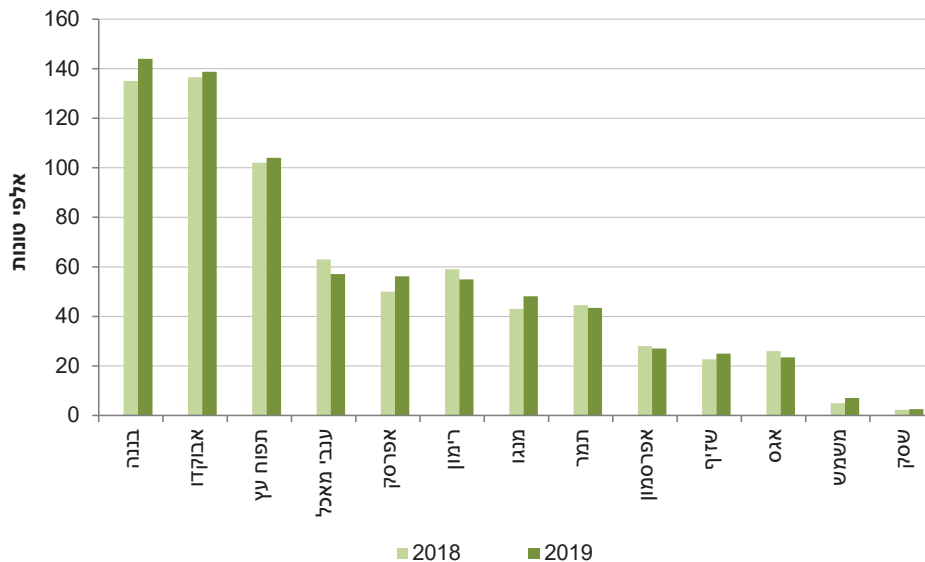
גידולי שדה

בשנת 2019 גידולי השדה העיקריים למאכל אדם היו תירס - קלחים; חיטה; קטניות - גרגירים יבשים; אגוזי אדמה (בוטנים). מסך גידולי השדה, לעומת שנת 2018 חלה ירידה בתוצרת הקטניות - גרגירים יבשים (35.8%) וכן עלייה בתוצרת של אגוזי האדמה (בוטנים) (10.8%) ושל תירס - קלחים (4.0%).

פירות, ללא פרי הדר

נתוני תפוקת הפירות מתבססים על הערכות רבעוניות של מועצת הצמחים. כמו בשנת 2018, גם בשנת 2019 הבננות, האבוקדו, תפוחי העץ, ענבי המאכל והאפרסקים היו הגידולים העיקריים של הפירות (ללא פרי הדר). לעומת שנת 2018 חלה עלייה בתוצרת המשמשים (39.9%), האפרסקים (12.3%), המנגו (11.7%), השסק (10.8%), השיזים (10.1%), הבננות (6.7%), תפוחי העץ (2.0%) והאבוקדו (1.6%) וירידה בתוצרת האגסים (9.6%), ענבי המאכל (9.4%), הרימונים (6.8%), האפרסקים (3.6%) והתמרים (2.6%).

תוצרת פירות נבחרים 2019-2018

פרי הדר

בשנת 2019 חלה עלייה של 8.5% בכמות הכוללת של פרי ההדר לעומת שנת 2018. עלייה נרשמה בתוצרת הקליפים (19.8%) ובתוצרת הלימונים (6.4%). לעומת זאת, ירידה חלה בתוצרת התפוזים (6.2%). בתוצרת האשכוליות כמעט לא חל שינוי.

בעלי חיים ותוצרתם

בשנת 2019 הייתה כמות חלב הבקר 1.5 מיליארד ליטר, כמות ביצי המאכל - 2.3 מיליארד יחידות, כמות הפטמים - 517 אלף טונות וכמות תרנגולי ההודו - 94 אלף טונות.

מאזן אספקת המזון

מאזן אספקת המזון מרכז את הנתונים על מצרכי המזון שעמדו לרשות הציבור בחנויות ובשווקים ועל ערכם התזונתי. המאזן מספק למקבלי החלטות ולציבור הרחב מידע על כמויות האספקה של מזון בישראל ועל מידת התלות של המדינה ביבוא של מצרכי מזון.

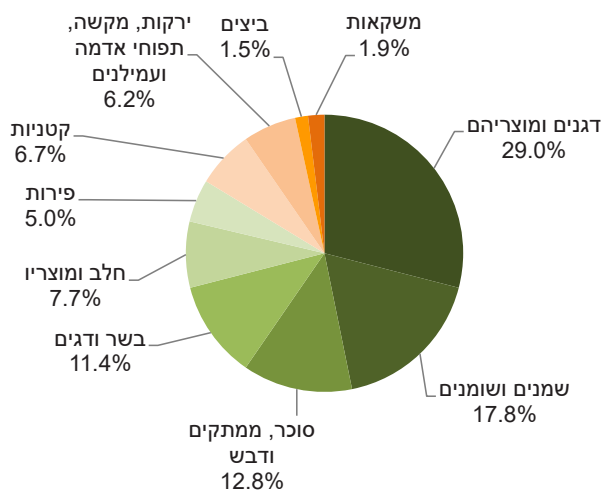
המידע משמש לקביעת מדיניות סבסוד למוצרי מזון בסיסיים, לקבלת החלטות בנוגע לשיעור תשלום המכס על יבוא מזון, להכנת מכסות יבוא ולקביעת תקנים להוספה של ויטמינים או מינרלים למוצרים בסיסיים.

בשנת 2018 הערך הקלורי לנפש של המזון שעמד לרשות הציבור (הוצע בחנויות ובשווקים) היה 3,783 קילו קלוריות (קק"ל) ליום.

מתוך סך של 3,783 קק"ל שעמדו לרשות כל נפש בישראל, 29.0% מאספקת האנרגיה ליום התקבלה מדגנים ומוצריהם, 17.8% משמנים ושומנים, 12.8% מסוכר, ממתקים ודבש ו-11.2% מירקות, פירות ותפוחי אדמה. אספקת האנרגיה מבשר ודגים הייתה 11.4%.

אספקת אנרגיה לתזונה (קלוריות) לנפש ליום (מצרכי מזון שעמדו לרשות הציבור בחנויות ובשווקים)

2018

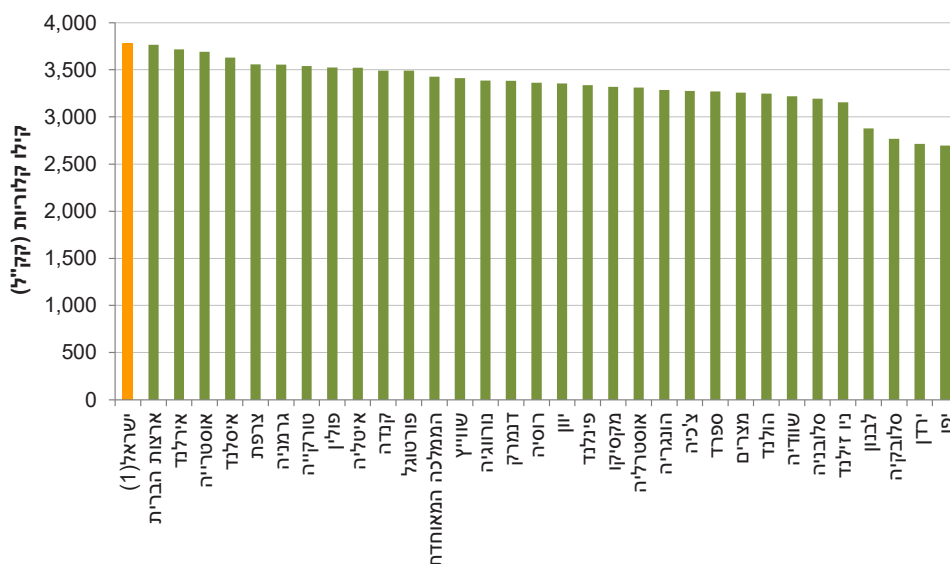

סך הכל 3,783 קילו קלוריות

הערך הקלורי לנפש של המזון שעמד לרשות הציבור בשנת 2018 היה 3,783 קק"ל ליום, כמו בשנת 2017. בשנים אלו לא נרשמו שינויים ניכרים בנתוני אספקת המזון בכל קבוצות המזון. מהשוואה בין-לאומית לשנת 2017 עולה כי הכמות הרבה ביותר של אנרגיה לתזונה לנפש הייתה בישראל - 3,783 קק"ל ליום.

אספקת אנרגיה לתזונה (קלוריות) לנפש ליום השוואה בין-לאומית 2017

מקור הנתונים: ארגון החקלאות והמזון הבין-לאומי (FAO).
(1) נתון של הלמ"ס.

למילון המונחים
לנתוני התרשימים
ללוחות השנתיים - חקלאות
לעמוד הנושאי - חקלאות